



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Zbigniew Kapiński

w sprawie **P. G.**,

skazanego z art. 244 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 28 marca 2023 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy

z dnia 17 grudnia 2021 r., sygn. IX K 748/21,

uchyla wyrok w zaskarżonej części, dotyczącej rozstrzygnięcia w pkt. 1, odnoszącego się do wymiaru kary za czyn z art. 244 k.k. oraz rozstrzygnięcia w pkt. 2, dotyczącego środka karnego, a nadto w zakresie kary łącznej (pkt. 5) i w tej części sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym z dnia 17 grudnia 2021 r., sygn. IX K 748/21, Sąd Rejonowy w Bydgoszczy, po rozpoznaniu sprawy P. G., oskarżonego o to, że:

1. w dniu 11 sierpnia 2021 r. w S. przy ul. [...] i al. [...] kierował rowerem w ruchu lądowym po chodniku należącym do drogi publicznej pomimo orzeczonego przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy w sprawie sygn. akt IX W 812/21, zakazu prowadzenia rowerów, obowiązującego w okresie od dnia 30 czerwca 2021 r. do 31 grudnia 2021 r., tj. o czyn z art. 244 k.k.,

2. w dniu 11 sierpnia w S. przy ul. [...] i al. [...] wbrew przepisom ustawy, posiadał przy sobie lufkę szklaną z zawartością nadpalonego ziela konopi innych niż włókniste o wadze 1,782 g brutto oraz zawiniątka z folii aluminiowej z zawartością ziela konopi innych niż włókniste o wadze 0,189 g netto, tj. o czyn z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, uznał oskarżonego:

1. za winnego popełnienia zarzucanego mu w punkcie 1 aktu oskarżenia czynu, tj. występku z art. 244 k.k. i za to, na podstawie 244 k.k., przy zastosowaniu art. 37a § 1 k.k., wymierzył mu karę 5 miesięcy ograniczenia wolności poprzez wykonywanie w okresie jej trwania, na podstawie art. 34 § 1a pkt 1 k.k. i art. 35 § 1 k.k., nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym; na podstawie art. 42 § 1 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego środki karny w postaci zakazu prowadzenia rowerów na okres 2 lat,

2. za winnego popełnienia czynu zarzucanego w punkcie 2 aktu oskarżenia, przy czym ustalił, że czyn ten został popełniony w dniu 11 sierpnia 2021 r., tj. występku z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i za to, na podstawie art. 62 ust. 1 u. o p.n., przy zastosowaniu art. 37a § 1 k.k., wymierzył karę 5 miesięcy ograniczenia wolności, poprzez wykonywanie w okresie jej trwania, na podstawie art. 34 § 1a pkt 1 k.k. i art. 35 § 1 k.k., nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym; na podstawie art. 70 ust. 4 u. o p. n. orzekł wobec oskarżonego nawiązkę w kwocie 1000 zł na rzecz Fundacji „W.” w B. na cele zapobiegania i zwalczania narkomanii;

na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 i 3 k.k. w miejsce jednostkowych kar ograniczenia wolności orzeczonych w pkt 1 i 2 wymierzył oskarżonemu karę łączną 10 miesięcy ograniczenia wolności, poprzez wykonywanie w okresie jej trwania, na podstawie art. 34 § 1a pkt 1 k.k. i art. 35 § 1 k.k., nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym; na podstawie art.

63 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu na poczet orzeczonej kary łącznej ograniczenia wolności okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie oraz orzekł w przedmiocie kosztów procesu.

Wyrok ten, wobec braku sprzeciwu którejkolwiek z uprawionych stron, uprawomocnił się w dniu 22 stycznia 2022 r. (k. 61 v).

Od tego wyroku kasację na niekorzyść skazanego złożył w trybie art. 521 § 1 k.p.k. Prokurator Generalny, który zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, a mianowicie art. 500 § 1 k.p.k. i art. 502 § 1 k.p.k. oraz art. 42 § 1 k.k. w zw. z art. 244 k.k., polegające na niezasadnym uznaniu, że istnieją podstawy do orzeczenia wobec skazanego, za przypisane przestępstwo z art. 244 k.k. środka karnego w postaci zakazu prowadzenia rowerów (na okres 2 lat), które to rozstrzygnięcie determinowało dopuszczalność zastosowania dyspozycji art. 37a § 1 k.k. i wymierzenia skazanemu za czyn z pkt 1 aktu oskarżenia stanowiący występki z art. 244 k.k. kary 5 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin miesięcznie, a tym samym dopuszczalność rozpoznania sprawy w postępowaniu nakazowym, podczas gdy art. 42 § 1 k.k., na podstawie którego orzeczono środek karny w postaci zakazu prowadzenia rowerów, ma zastosowanie jedynie do sprawców przestępstw popełnionych przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, do których nie należy występki określony w art. 244 k.k., co w konsekwencji doprowadziło do nieuzasadnionego zastosowania art. 37a § 1 k.k. i wymierzenia wyrokiem nakazowym kary rodzajowo łagodniejszej niż przewidziana w sankcji przypisanego skazanemu przestępstwa.

W konsekwencji Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części wraz z orzeczeniem o karze łącznej i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, stąd podlegała uwzględnieniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 1 i 5 k.p.k. Trafny był zarzut wskazujący na to, że wyrok w zaskarżonej części został wydany z rażącym i mającym istotny wpływ na jego treść naruszeniem powołanych przepisów prawa procesowego i materialnego.

Mimo braku pisemnych motywów tego orzeczenia, z przytoczonych w jego sentencji podstaw prawnych należało wnioskować, że dostrzegając możliwość zastosowania w niniejszej sprawie art. 37a § 1 k.k., mimo sankcji przewidzianej w art. 244 k.k. (od 3 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności), sąd *meriti* uznał za spełniony warunek do procedowania w trybie nakazowym (art. 500 § 4 k.p.k.), w którym stosownie do treści art. 502 § 1 k.p.k. można orzec karę ograniczenia wolności lub grzywny w wysokości do 200 stawek dziennych albo do 200 000 zł. Przepis art. 37a § 1 k.k. pozwala zmodyfikować określone w podstawie skazania ustawowe zagrożenie poprzez wymierzenie kary ograniczenia wolności nie niższej od 3 miesięcy albo grzywny nie niższej od 100 stawek dziennych. Możliwość zastosowania wskazanej wyżej sankcji alternatywnej została nadto zawężona do przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, z dodatkowym zastrzeżeniem, że wymierzona kara pozbawienia wolności nie byłaby w danym przypadku surowsza od roku. Co istotne, przepis ten nakłada obowiązek równoczesnego orzeczenia z karami wolnościowymi środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku. Z powyższego należy wnosić, że w celu realizacji nakazu, determinującego wszak dopuszczalność zastosowania art. 37a § 1 k.k., a w konsekwencji wydania wyroku nakazowego, Sąd Rejonowy orzekł wobec oskarżonego za czyn z art. 244 k.k., na podstawie art. 42 § 1 k.k. i art. 43 § 1 k.k., środek karny w postaci zakazu prowadzenia rowerów na okres 2 lat, co *in casu* było niedopuszczalne. Zgodnie z art. 42 § 1 k.k. zakaz prowadzenia pojazdów określonego rodzaju może zostać orzeczony w razie skazania osoby uczestniczącej w ruchu za przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, w szczególności jeżeli z okoliczności popełnionego przestępstwa wynika, że prowadzenie pojazdu przez tę osobę zagraża bezpieczeństwu w komunikacji. Niezbędnym warunkiem orzeczenia przedmiotowego środka karnego jest skazanie sprawcy za przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, tj. za przestępstwo określone w Rozdziale XXI Kodeksu karnego. Nie należy do nich występku z art. 244 k.k., gdyż jest zlokalizowany w Rozdziale XXX Kodeksu karnego, grupującym przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości. Ta systematyka wynika z faktu, że przepis art. 244 k.k. nie chroni bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, lecz przedmiotem jego ochrony jest wymiar sprawiedliwości - w zakresie respektowania

orzeczeń sądowych, zwłaszcza rozstrzygnięć statuujących określony zakaz bądź nakaz (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2011 r., V KK 233/11, LEX nr 1095969). Wprawdzie w czasie popełnienia przypisanego czynu, polegającego na niestosowaniu się do orzeczonego przez sąd zakazu prowadzenia pojazdów, oskarżony był niewątpliwie uczestnikiem ruchu drogowego, jednakże nie jest to wystarczające do uznania go za sprawcę przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym, bowiem swoim zachowaniem nie naruszył *stricte* zasad bezpieczeństwa w ruchu, określonych w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym. W konsekwencji brak było przesłanek do orzeczenia na podstawie art. 42 § 1 k.k. wobec P. G. środka karnego w postaci zakazu prowadzenia rowerów. Dodać trzeba, że obowiązujący od dnia 1 czerwca 2017 r. § 1a powyższego artykułu zawiera w pkt 2 wręcz obowiązek orzeczenia opisanego nim środka karnego (zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych) w razie skazania za przestępstwo określone w art. 244 k.k., jednak norma ta znajduje zastosowanie jedynie do sprawcy czynu polegającego na niezastosowaniu się do zakazu prowadzenia pojazdów tego rodzaju. Przypisany oskarżonemu w pkt 1 wyroku występki polegał na naruszeniu przez niego obowiązującego zakazu prowadzenia rowerów. Na bazie ukształtowanej już linii orzeczniczej nie budzi wątpliwości, że rower nie może zostać uznany za pojazd mechaniczny (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2007 r., II KK 98/07, LEX nr 280737). W konsekwencji nie było podstaw do przyjęcia, by oskarżony, naruszając zakaz prowadzenia rowerów, działał w warunkach art. 42 § 1a pkt 2 k.k., w których materializowałby się obowiązek orzeczenia środka karnego na podstawie powyższego przepisu.

Z powyższych okoliczności wynika, że wadliwe orzeczenie wobec oskarżonego, za czyn z art. 244 k.k. środka karnego w postaci zakazu prowadzenia rowerów, podważyło jednocześnie prawidłowość zastosowania w niniejszej sprawie dyspozycji art. 37a § 1 k.k., gdyż orzeczona kara, rodzajowo łagodniejsza od tej przewidzianej w sankcji art. 244 k.k., nie została równocześnie wsparta obligatoryjnym orzeczeniem o środku karnym, środku kompensacyjnym lub przepadku, którego treść odpowiadałaby prawu. Dalej idącym następstwem był więc brak możliwości wymierzenia za występki z art. 244 k.k. kary mieszczącej się w

granicach przewidzianych w art. 502 § 1 k.k., co skutkowało brakiem podstaw do wydania, w tym zakresie, wyroku nakazowego.

W konsekwencji, wydając wyrok w zaskarżonej części w trybie nakazowym Sąd Rejonowy w Bydgoszczy dopuścił się rażącego oraz mającego istotny wpływ na treść prawomocnego wyroku nakazowego naruszenia przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 500 § 1 k.p.k. i art. 502 § 1 k.p.k. oraz materialnego, tj. art. 42 § 1 k.k. w zw. z art. 244 k.k. W jego wyniku bezpodstawnie bowiem orzeczono wobec oskarżonego środek karny nieznajdujący uzasadnienia w charakterze przypisanego mu czynu. Brak pisemnych motywów zaskarżonego wyroku uniemożliwia ustalenie czy sąd *meriti* brał pod uwagę możliwość orzeczenia innego środka karnego. To zaś ma kluczowe znaczenie dla możliwości zastosowania instytucji sankcji zamiennej oraz finalnie dopuszczalności procedowania w trybie nakazowym. Z tego też względu, w pełni aprobując zarzut kasacji, konieczne stało się uchylenie wyroku w zaskarżonej części, a więc uchylenie orzeczenia o karze za czyn z art. 244 k.k. (pkt. 1 części dyspozytywnej wyroku) oraz w zakresie kary łącznej (pkt. 5). Procedując ponownie w materii, która podlegała skasowaniu, sąd *meriti* będzie miał na względzie wyrażone powyżej zapatrywania prawne (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.), dokona powtórnej analizy zasadności i dopuszczalności orzeczenia środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku. Nie jest wykluczone nadto stwierdzenie, że w ogóle nie zachodzą podstawy do orzeczenia żadnego z powyższych prawnokarnych następstw w odniesieniu do przedmiotowego czynu, co winno skutkować stosownymi konsekwencjami, w tym w zakresie wymiaru kary ukształtowanej w sposób czyniący zadość przepisom prawa materialnego. Taka możliwość ewentualnie uzasadniałaby szerszą kasacyjną ingerencję w orzeczenie. Ta jednak – z uwagi na treść art. 536 k.p.k. – aktualnie nie była możliwa.

[SOP]

[ał]